

▷ SZÖVEG: K. TENGERI DALMA

A LÜKIAI ÚTON

ÉVEZREDES MEDITERRÁN ÖSVÉNYEN

Amikor először arra jártam, csak egy régi, „ezeréves” ösvénynek tűnt, itt-ott kövekkel kirakva.

A dél-törökországi Torosz-hegyvidék nyugati részén, a partvidéki Fethiye város felől indult, és a hegyek között tűnt el. Később aztán felfedte magát az ősoreg, Kis-Ázsia szegélyi útvonal: világossá vált, hogy valóban több ezer éves. Ráadásul meglepően távolra kígyózik: összefüggően járható része ma 550 km hosszan tekereg hegyekre, dombokra felkapaszkodva, az öblökre kíváncsian kikukkantva, a Földközi-tenger kacskaringós partvonalát követve

A Fethiyét és Antalyát összekötő, több mint félezer kilométer hosszúságú lükiái útvonalat a világ legnépszerűbb, hosszú távú túraútvonalai között emlegetik. Ahogy a legtöbb hosszú, látványos és népszerű ösvény, ez is őszi kereskedelmi útként működött, de ma karavánok helyett túrázók sokasága tapossa a mészkőterepet.

Mediterrán vonzerő

A türkizzöldből mélykékbe átforduló tenger váltakozása, a fenyvesekkel borított hegyek nyers természetessége és a helyiek túlradó vendégszerete adja azt a vonzerőt, ami miatt egyre többen érkeznek ide a világ majd' minden szegletéből. Van, aki útja során arra vágyik, hogy magába szívhassa a lükiái civilizáció 19 antik városának történelmi hangulatát, mások pedig a természet lélegzetelállító érintetlenségétől várják a felejthetetlen élményt.

A forró, mediterrán partvidék száraz nyara persze nem a leghívogatóbb a felszíni vizekben amúgy is szűkmarkú karsztvidéken, ám március és június, illetve szeptember és november között kifejezetten érdemes rajta hátizsákkal elindulni. A táv egy hónap alatt teljesíthető, de a terep határozottan szabdalt, a természeti és történelmi-kulturális látnivalók bőségesek, így a többség által követett stratégia a ráérős felfedezés – és csak egy-egy szakasz kiragadása és bejárása.

Törökország első hosszú túraútvonalát hivatalosan 1999-ben nyitották meg, és az Angliából Törökországba települt Kate Clow-nak köszönhető, hogy ma egybefüggően végigjárható. Csapatával hosszú évekig dolgoztak azon, hogy megtisztítsák, összekössék és egységesen jelöljék a római korból fennmaradt útszakaszokat a szűk ösvényekkel és az akkorra már járhatatlanná vált részekkel.

Törökország első hosszú túraútvonalát hivatalosan 1999-ben nyitották meg, és az Angliából Törökországba települt Kate Clow-nak köszönhető, hogy ma egybefüggően végigjárható.

Jól taposott ösvény

A lükiái út jelenlegi nyomvonala helyenként több ezer éves kőkockákon fut. Az útvonalat bejárva tényleg őseink lábnyomában lépkedhetünk

Város – volt

Mindegy, hogy melyik évszakban látogatunk el Kayaköbe, annak megmaradt épületeihez, a vidékből mélységes szomorúság árad

FOTÓ: K. TENGERI DALMA

FOTÓ: K. TENGERI DALMA

A DEMOKRATIKUS LÜKIA

Az egykori Lükiát – melynek neve a Fények Földjét jelenti – Kis-Ázsiának arra a kidudorodó, a Torosz hegyei szabdalta délnyugati peremterületére helyezhetjük, amelynek partvidékén utunk is halad. A lüköknek saját nyelve és írásrendszere volt, történelmi hírnevük pedig a Kr. e. 200 körül megalakult Lükiái Szövetséghez kapcsolódik, amelyre máig mint a világ első demokratikus konföderációjaként tekintenek. Sztrabón ókori görög utazó és író lejegyzései alapján 23 település alkotta a szövetséget, ahol a nagy városok 3, a kisebbek 2, míg a legapróbbak 1 szavazattal rendelkeztek a Szövetségi Tanácsban. A lükiái civilizáció számos demokratikus állam megszületése során szolgált mintául.

A nyugati végeken

Bár a lükiai túraútvonal papíron Ölüdeniznél kezdődik, érdemes egy nappal korábban bemelegíteni – Fethiye városából elindulni. Különleges látványban lesz részünk: a város fölött magasodó hegyoldalba a Kr. e. 4. században sziklasírt faragtak Amyntas királynak. A kőbe temetkezés pedig elkísér utunkon. A sziklába vájt sírok és a kemény, ellenálló mészkőtömbökből kifaragott, óriási szarkofágok a lükiaiak temetkezésének alapvető elemei voltak, és számtalan helyen láthatók ma is a régióban. A városban megmaradt kőszarkofágok közül ma néhány például a közutak közepén áll, és míg én eleinte hüledezve néztem rájuk, a helyiek magától értetődően kerülgetik őket autóikkal.

A város zaja gyorsan elhalkul, ahogy a sziklasírokat magunk mögött hagyva kaptatunk felfelé. Már késő tavasszal is a mediterrán égvönben honos kabócák lármája veszi át a mediterrán égvönre jellemző autótülkölés helyét. Helyenként archaikus, valóban több ezer éves kőkockákon járunk, és ha a hőségben egyre magasabbra emelkedünk, még épp agyunk túlforrósodása előtt érdemes elmélázni, vajon milyen ruhákban haladhattak akkoriban errefelé és milyen gondok gyötörték őket?

Az őszi tavaszi napokon azonban virágszőnyeg borít mindent, a teknősök már kellően felmelegedtek, a természet még harsogó-zöld. De nincs sok idő örömködni, mert a korán érkező kánikula gyorsan kiszikkasztja a növénytakarót.

Az út során régi, esővízgyűjtő ciszternákkal is találkozunk, amelyeket a helyiek mai napig használnak, a magasabb szakaszokon pedig időnként kecskenyájakkal osztjuk meg az ösvényt.

A sziklába vájt sírok és a kemény, ellenálló mészkőtömbökből kifaragott, óriási szarkofágok a lükiaiak temetkezésének alapvető elemei voltak, és számtalan helyen láthatók ma is a régióban.

Mediterrán partokon

A nyári forróság miatt tavasszal és ősszel ajánlott nekivágni az útnak. Az ösvények nehézsége változatos, mindenki talál saját felkészültségi fokának megfelelő szakaszt

FOTÓ: GALYNA ANDRUSHKO ©SHUTTERSTOCK

FOTÓ: K. TENGERI DALMA

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
K. TENGERI DALMA

TRENDFM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

Amyntas király sziklasírja

Ha Fethiye központjában barangolunk, azonnal meglátjuk és némi kapaszkodó leküzdése árán fel is juthatunk a sírhelyhez

Szarkofágok útja

A kőszarkofágok látványa végigkísér utunkon. Sokuk nincs se elkerítve, se elkülönítve, így testközelből lehet igazán érezni a nagyságukat

FOTÓ: STOCKCREATIONS ©SHUTTERSTOCK

A szellemfalu

A kezdeti vándorlás legváratlanabb része a Kayaköybe való érkezés. Már a messzi távól felsejlenek a hegyoldalt pettyező, szürke házak, ám a látvánnyal valami hibádzik: láthatóan nincs tetejük. Közelebb érve tisztán kivehetővé válik, hogy ajtajaik és ablakaik sincsenek, csak a lyukak merednek ránk, a vakolat régen lepergett, és mindent visszahódított a növényzet.

Kayaköyt az 1910-es népszámláláskor még 4500-an lakták, túlnyomó részben görögök. Azután az I. világháborút követő évek tragikus eseményei erre a területre is lecsaptak: a Görögország és Törökország közötti 1922-es lakosságcsereéről szóló egyezmény következményeként kitelepítették innen a görögöket. Anyósom nagyanyja Kayaköyből származott, és igen sokszor mesélt a kitelepítés napjainak borzalmáról, az otthonukat elhagyni kényszerülő, zokogó asszonyokról.

A görög lakosok elmentek, ám a Görögországból érkező és a helyükre betelepített törökök nem tudták megvetni ott a lábukat, inkább elmentek Fethiyébe. A városka lassan elnéptelenedett, kiürült.

Akárhányszor odavet az utam, mélységes szomorúság jár át a házak között bolyongva. Az egykori konyhákból most fa nő ki, a kétszintes házak falán még ott a gerendák helye, és a templomban még láthatók a freskók maradványai. Vajon most hogyan élnének itt az egykori lakók utódai...?

Kayaköyt az 1910-es népszámláláskor még 4500-an lakták, túlnyomó részben görögök. Azután az I. világháborút követő évek tragikus eseményei erre a területre is lecsaptak...

FOTÓ: SEDA YALOVA ©SHUTTERSTOCK

FOTÓ: K. TENGERI DALMA

Szellemtelepülés

Kayaköy talán tavasszal a legmegrázóbb. A tavaszi újjászületés, a zsenge zöld és a színes virágok éles kontrasztban állnak a pusztuló, csupasz falakkal

FOTÓ: K. TENGERI DALMA

A Pillangó-völgy

Az egyik leggyönyörűbb öböl Fethiye környékén, jellegzetessége, hogy csakis vízen közelíthető meg. Érdemes elsétálni a völgy belsejében húzódó vízesésig

Még menthető...

Kayaköyben két templom is állt, ennyi maradt belőlük. A közeljövőben állami forrásból tervezik az újjáépítést

Öblök és antik városok

Sokáig a világhírű kék lagúna, az Ölüdeniz jellegzetes sziluettje követ minket. Ha jó a szél, siklóernyősök sokasága cirkál fölötte. Később újabb és újabb öblök – Pillangó-völgy, Kabak, Cennet, Korsan – következnek, szédítő kékségüket földbe gyökeredzett lábbal csodáljuk. Vagy csak üldögélünk, és nézzük a vizet. Vajon a korabeli utazók mit érzektek ebből a csodából? Az út során nem minden öbölbe biztonságos fentről leereszkedni, de némelyikbe kifejezetten ajánlott, ha szeretnénk megszabadulni az út porától.

FOTÓ: ARTEM FEDORETS ©SHUTTERSTOCK

Népszerű útvonal

A lütkiai úton szervezett túrák is indulnak, de sok olyan túraútmutató is született, amelyekre bátran hagyatkozhatunk az önálló útrakelés esetén. Túránkat pedig évezredek emlékei foglalják keretbe

Hegyek és a nézőtér ölelésében

Lükia egykori fővárosát, Xanthost a brit felfedező, Charles Fellows tárta fel a 19. században. A leletek nagy részét a British Museum őrzi

FOTÓ: K. TENGERI DALMA

A lütkiai út nyugati szakasza egészen Kalkanig tart, és Lükia jelentős településeit is érinti. Letoon antik város kihagyhatatlan állomás, ez volt Lükia vallási központja. Ma is megtekinthetők a Létó, Artemisz és Apollón isteneknek emelt templomok maradványai.

A mellette fekvő Xanthos, amely Letoonnal együtt 1988-ban került fel az UNESCO világörökségi listájára, Lükia fővárosa, egyben kulturális és kereskedelmi központja volt. Sztrabón a Kr. e. 1. századi Lükia legnagyobb városaként említi, pedig sok tragédiát átélt: 500 évvel korábban például a perzsák érkeztek öngyilkosságba menekült a teljes lakosság, hogy ne kelljen behódolniuk az ellenségnek. A nagy területen bejárható régészeti emlékek között még ma is megtalálhatók a görög, a római és a bizánci kor nyomai, közülük az egyik legimpozánsabb a határozottan az ég felé törő Hárpia-síremlék.

A ma 15 km hosszú, homokos tengerpartjáról híres Pata, az egykor nevezetes kikötő- és kereskedőváros Szent Miklós szülőhelye – híressé viszont kissé keletebbre, Myra (ma Demre) vált.

Az épületek maradványai, a falak, a kőszobrok ma jól kivehetően a kristálytisza vízfelszín alatt pihennek – a kőlépcső helyenként egyenesen a tengerbe vezet.

Holtak lakhelye

Az egykori Myrában két nekropolisz található. A sziklásírok messziről óriási épületcsoportnak tűnnek, némelyik közülük templom alakú. A leghíresebb a „Festett sír”, amelyen Charles Fellows idején még látszott a színes festék

A Mikulás nyomában...

Ha az ember elegendő időt eltölt ezen a vidéken, már szinte meg se rezzen, ha felmászik a simenai várhoz, és a környéken heverő kőszarkofágok látványa is mindennapossá, megszokottá válik. Ám ha hajót bérel, hogy ellátogasson a környező szigetekre, akkor mindig tud újat mutatni a táj.

Kekova környékét a 2. században erős földrengés sújtotta, és a környező kistelepülések részben vagy teljesen a tengerbe süllyedtek. Az épületek maradványai, a falak, a kőszobrok ma jól kivehetően a kristálytisza vízfelszín alatt pihennek – a kőlépcső helyenként egyenesen a tengerbe vezet.

Innen már csak egy kőhajításnyira fekszik Demre, korabeli nevén Myra. A Mikulás személye vitathatatlanul emlékeket ébreszt, ezért is

FOTÓ: MURAT TEGMEN ©SHUTTERSTOCK

különleges azon a helyen járni, ahonnan a Mikulás-legenda útjára indult. A 3. században járunk: a későbbi Szent Miklóst 19 évesen szentelték pappá, később Myra püspöke lett. Úgy tartják, hogy szétoztotta a szüleitől örökölt vagyont a szegények között, és mindig segítette a szegény gyermekeket. Már élete során szentként tekintettek rá, ám halála után egyre szélesebb körben terjedt jó cselekedeteinek híre. A 6. században készült el a tiszteletére emelt templom, mely ma is áll Demrében. Ha megérintem Szent Miklós óriási szobrának cipőjét, akkor a Mikulás cipőjéhez értem hozzá? Ki tudja? Ám láthatóan sokan élnek a lehetőséggel.

Szent Miklóst 19 évesen szentelték pappá, később Myra püspöke lett. Úgy tartják, hogy szétoztotta a szüleitől örökölt vagyont a szegények között, és mindig segítette a szegény gyermekeket.

Kötöttségek nélkül

A lütkiai utat végigkísérik a szálláshelyek, kempingek, de a vadkemping is engedélyezett – és sokak szerint csak így igazán hangulatos a hosszú vándorlás

FOTÓ: ART OF LINE ©SHUTTERSTOCK

Metán-öröktüzek

A régi időkben Chimaera jól észrevehető volt a tenger felől érkezőknek, ezért a hajósok iránytűként használták. Ma olyan turistalátványosság, amelyet sötétben a legnagyobb kaland meglátogatni

FOTÓ: BOYOZ ©SHUTTERSTOCK

Víz és tűz

A Gelidonya-hegyfok az út legdélibb pontja. 1954-ben egy Kr. e. 12. századból származó hajóroncsot találtak itt, amely akkoriban a legrégebb, tengeri régészeti leletnek számított. A Çıralı partszakasza és a 2375 méter magas Tahtalı Dağı ölelésében pedig Olympos antik városát érzük el. A valószínűtlenül átlátszó víztől nehezen, de elszakadva az ókori város utcáin gyalogolhatunk, a romoktól néhány kilométerre viszont, fent, a sziklás hegyen évezredek óta öröktüzek égnek. Chimaerán – amit a helyiek Yanartaş-nak, vagyis lángoló kőnek hívnak – tucatnyi, kicsi, természetes tábornót lobog, melyeket a hegyből szűk járatokon kiáramló metángáz táplál. A tűzön megfő a török tea is, láthatóan sokan élnek is a rendkívüli teaszünet lehetőségével. Az éjszaka félelmetes látványt nyújtó lángok nem véletlenül etették Kimérát, az ókori szörnyet.

A piros-fehér jelzéssel ellátott lütkiai út az Antalya melletti Geyikbayırı-ban ér véget. Szinte biztos, hogy nemcsak azok fognak sokáig emlékezni rá, akik végigjárták mind az 550 kilométerét, hanem mindenki, aki éppen ezen a vidéken keresztül érzett rá Törökország zabolátlanságára...

K. TENGERI DALMA
TÖBB MINT EGY ÉVTIZEDE ÉL
TÖRÖKORSZÁGBAN, FONTOS
CÉLKITŰZÉSE A TÖRÖK-MAGYAR
KULTÚRA MÉLYEBB
MEGISMERTETÉSE